

ÅRSRAPPORT

JUBILEUMSÅRET
1994

For Juridisk Rådgivning for Kvinner

JURK

Utarbeidet av
Anne Marit Berg
og
Liv Solveig Pettersen

ÅRSRAPPORT

JUBILEUMSÅRET

1994

For Juridisk Rådgivning for Kvinner

JURK

Utarbeidet av
Anne Marit Berg
og
Liv Solveig Pettersen

Innholdsfortegnelse

	JURK 20 år i 1994	5
1	Presentasjon av juridisk rådgivning for kvinner	6
	1.1 Formål	6
	1.2 JURKs virksomhet	7
	1.3 JURK er en etablert del av kvinnebevegelsen	8
	1.4 Organisasjonen	9
	1.5 Tilholdssted og telefonvakt	9
	1.6 Mottak av rådsøkende	9
2	Oversikt over medarbeidere i perioden	10
3	Økonomi og drift	11
	3.1 Finansiering	11
	3.2 Årets drift	12
	3.3 Årsregnskap for 1993	13
4	Saksmateriale og metode	15
5	Antall klienter	15
6	Opplysninger om de rådsøkende	16
	6.1 Bostedsfylke	16
	6.2 Hvordan kvinnen fikk kjennskap til JURK	17
	6.3 Statsborgerskap	17
	6.4 Barn	19
	6.5 Sivilstand	19
	6.6 Yrke og forsørgelseskilde	20
	6.7 Hvorfor kvinnen oppsøker JURK fremfor andre	21
	6.8 Tidligere kontakt med rettshjelper	22
7	Problemområdene	23
	7.1 Oversikt over rettsområdene	23
	7.2 Familierett	24
	7.3 Skifterett	25
	7.4 Barnerett	26
	7.5 Ugift samliv	27
	7.6 Sosial- og trygderett	28
	7.7 Arverett	30
	7.8 Boligrett	30
	7.9 Arbeidsrett	31

	7.10	Erstatnings- og forsikringsrett	31
	7.11	Innvandrerkvinnerett	32
	7.12	Rettshjelpsrett	32
8		Statistikk på grunnlag av mishandlings skjemaer	33
	8.1	Generelt	33
	8.2	Mishandlers forhold til kvinnen	33
	8.3	Arten av mishandlingen	34
	8.4	Varighet	34
	8.5	Anmeldelse	34
	8.6	Kontakt med andre instanser	35
	8.7	Åstedet	35
	8.8	Kvinnens alder	36
	8.9	Kvinnens yrke	36
	8.10	Kvinnens bosted	37
	8.11	Mulige feilkilder	37
	8.12	Kommentarer til tabellene	37
9		Prinsipielt og forebyggende arbeid	38
	9.1	Generelt	38
	9.2	Bredtveit-gruppen	39
	9.3	Volds- og mishandlingsgruppen	40
	9.4	Prinsipiell gruppe	41
	9.5	Innvandrerkvinne-gruppen	42
	9.6	Studieturgruppen.....	43
	9.7	Fellesseminaret.....	44
	9.8	Nordisk Forum	44
10		Gratisarbeid	45
11		Tillegg til årsrapporten for 1993	46

Forord

Denne rapporten gir en konsentrert oversikt over JURKs virksomhet i 1994.

Rapporten fungerer som en kortfattet orientering til nye saksbehandlere i JURK og distribueres til bevilgende myndigheter. Den brukes av enkeltpersoner, organisasjoner, offentlige organer og andre interesserte, og kan bestilles ved henvendelse til JURK.

For de som måtte være interessert i å vite mer om hva vi driver med, anbefaler vi å ta direkte kontakt med oss, da vi mener denne rapporten ikke er tilstrekkelig til å gi et uttømmende bilde av vår virksomhet.

Rapporten bygger i stor grad på oppsettet fra tidligere årsrapporter. Dette gjør det enklere å sammenligne driften fra år til år.

Oslo, mars 1995

Anne Marit Berg

Liv Solveig Pettersen

JURK

20 år

1994

16.april 1994 feiret vi oss selv med brask og bram på Rica Sjølyst.

Vi inviterte alle gamle JURKere, Ligestillingsombudet, Justisdepartementet, andre studentrettshjelpstiltakene og en rekke andre.

Før middagen samlet alle seg i auditoriet der Forbrukerombud og tidligere JU Kjersti Graver, Kristian Andenæs samt daglig leder Monica Barmo hyllet 20-jubilanten med taler.

Det ble en hyggelig middag, hvor saksbehandler nr.1, Anne Hellum, holdt en tale bl.a. om hvordan det var å være "JURKer" i 1974. Også Kirsti Strøm Bull til å opprettholde den flotte stemningen ved sin tale.

Ut over kvelden ble det en rekke festlige innslag ved at både gamle og nye JU underholdt med sang og andre humoristiske innslag.

Det var en svært god stemning under hele arrangementet blant de 146 som på feiringen.

20-års jubiléet virket som en stor inspirasjonskilde for de aktive JURKerne vi takker alle som bidro til det vellykkede arrangementet!

1 Presentasjon av Juridisk Rådgivning for Kvinner

I 1974 ble Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK) startet som et grunnforskningsprosjekt etter initiativ fra kvinnelige jurister og jusstudenter som arbeidet i Kvinnesaksgruppa ved Det juridiske fakultet. Gjennom sitt arbeid mente de å se en utbredt mangel på rettskunnskap blant kvinner. Et annet problem var at kvinner som hadde tilegnet seg juridiske kunnskaper hadde vanskeligheter med å bruke dette i sin egen situasjon. Det skulle mye til før kvinnene tok kontakt med rettshjelpsapparatet. Gjennom arbeidet med JURKs saker, har dette inntrykket vist seg å være riktig.

Lovverket er i dag formelt kjønnsnøytralt. Ved praktiseringen viser det seg midlertid at kvinner ofte kommer dårligere ut av konfliktsituasjoner enn menn. Dette kan blant annet skyldes at kvinner fremdeles i perioder av livet lever et liv forskjellig fra menn. Dermed vil formelt kjønnsnøytrale lovregler ikke føre til reell likebehandling. I tillegg sitter menn gjennomgående inne med mer rettskunnskap enn kvinner. Erfaring viser at kvinner også har vanskeligere for å orientere seg i, og benytte seg av, det tradisjonelle rettshjelpsapparatet.

JURK drives med dispensasjon fra advokatmonopolet gitt av Justisdepartementet.

Rådgivningen er gratis for alle som oppsøker oss. Med de stadig strammere rammene for fri rettshjelp er dette spesielt viktig. Rettshjelpen gis utelukkende til kvinner, og det stilles ingen øvrige vilkår. Dette medfører at JURK oppsøkes av kvinner fra alle sosiale lag, men felles for de fleste er at de har lite egne midler. De påsøkende uttrykker selv at de foretrekker kvinnelige saksbehandlere, fordi de føler at de oppnår bedre forståelse for sin situasjon hos kvinnelige rettshjelpere enn hos mannlige. Likestillingsloven gir oss hjemmel til slik drift, jfr. lovens § 3, 3. ledd om likestillingsfremmende tiltak.

JURK finansieres hovedsaklig gjennom bevilgninger fra staten ved Justisdepartementet. I 1994 fikk vi dessuten kr.360.000,- fra Oslo Kommune. Se nærmere om dette under finansiering, punkt 3.1.)

1 Formål

JURKs hovedformål er å bekjempe kvinneundertrykking, og bedre kvinners rettstilling.

Arbeidet for å oppnå dette ønsker vi som juridiske studenter å benytte vår kunnskap til lov- og regelverket, til å yte råd og veiledning til kvinner.

Gjennom den konkrete rettshjelpen avdekkes kvinneres spesielle rettshjelpsbehov. Dette rettshjelpsbehovet skyldes i utgangspunktet den generelle kvinneundertrykkingen, og kan også ha sitt grunnlag i kvinners biologi. Det har vist seg at et tradisjonelle rettshjelpsapparatet har liten forståelse for kvinners særskilte rettshjelpsbehov. JURK har her en viktig funksjon.

1.2 JURKs virksomhet er tredelt:

1.2.1 Gratis rettshjelpstilbud til kvinner

Vi yter konkret rettshjelp til kvinner i rettslige konfliktsituasjoner. Det vil si at prøver å ivareta den rådsøkendes interesser ut fra gjeldende rett.

1.2.2 Rettspolitisk arbeid i et kvinneperspektiv

Vi arbeider prinsipielt med det vi erfarer gjennom den konkrete rettshjelpen. Prinsipielle arbeidet drives ut fra et kvinnepolitisk perspektiv. Det vil si at vi vurderer kvinners rettslige stilling etter gjeldende rett og kommer med forslag til forbedringer der vi mener det er påkrevet for å oppnå reell likestilling, eller regler som ivaretar og respekterer kvinners spesielle behov. Det rettspolitiske arbeidet ivaretas ved f.eks. å avgi høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirke offentlige instanser, ved avisinnlegg m.m.

1.2.3 Forebyggende arbeid

En viktig del av JURKs arbeid er forebyggende rettshjelp og rettsinformasjon. Vi arbeider under målsettingen "hjelp til selvhjelp". Dette medfører at vi i så stor utstrekning som mulig legger vekt på kunnskapsformidling konkret og ger å gjøre kvinnene i stand til selv å løse sine juridiske problemer og forebygge konfliktsituasjoner.

Det forebyggende arbeidet er en svært viktig del av JURKs arbeid for å forseg demme opp for kvinneundertrykkingen som skjer i det norske samfunnet, seg bevisst eller ubevisst.

Det forebyggende arbeidet gjøres i hovedsak ved:

1.2.3.1 Konkret rettshjelp

En del av JURKs målsetting i saksbehandlingen er å informere kvinner om juridiske rettigheter før problemene faktisk oppstår. Vi gir derfor alltid skriftlig svar med en orientering om kvinnens aktuelle juridiske rettigheter omkring hennes konkrete problem. Grunnen til at vi svarer skriftlig, er at vi mener det er lettere for kvinnen å forstå og huske svaret hun får, i tillegg til at det har en forebyggende effekt.

1.2.3.2 Foredragsvirksomhet

På denne måten gir JURK rettsorientering til forskjellige instanser, foretatt av organisasjoner.

1.2.3.3 Skriftlig materiale

JURK har publisert boka "Kjenn din rett", utarbeidet brosjyrer og stensiler om ulike emner, skrevet høringsuttalelser, leserinnlegg m.v.

vil si at vi Heftene/stensilene er:

- "Innsattes rettigheter"
- "I konflikt med politiet"
- "Ugift samliv"
- "Mishandlede kvinners rettsstilling"
- "Separasjon og skilsmisse"
- "Seksuelt misbrukte barns rettsstilling"
- "Stønad til enslig forsørgere"
- "Arbeidsrett"

hjelpen. Det
si at vi
I forslag til
eller spesi
olitiske
påvirkning

1.3 JURK er en etablert del av kvinnebevegelsen

JURKs formål og organisasjonens utspring fra Kvinnesaksgruppa gjør oss til en etablert del av kvinnebevegelsen i Norge.

JURK har i 1994 hatt et nært og utviklende samarbeid med mange andre organisasjoner utenfor kvinnebevegelsen og er bl.a. representert i styret i Rettspolitisk forening.

nasjon. JUR
så stor
generelt fr
ygge

1.4 Organisasjonen

orsøke å
net, det va

1.4.1 Fellesmøtet

JURK arbeider, som de fleste andre organisasjoner innenfor kvinnebevegelsen, etter prinsippet om flat struktur. Det vil kort sagt si at alle medarbeiderne har de samme rettigheter og plikter, og full medbestemmelsesrett.

JURKs høyeste organ er fellesmøtet. Dette avholdes hver fjortende dag, og alle saker av viktighet for organisasjonen tas opp her. Alle medarbeiderne plikter å møte.

om deres
skriftlige
nkring
er det
il at vi

1.4.2 Forberedende fellesmøte

For mindre viktige saker som oppstår mellom hvert fellesmøte, saker som trenger rask avgjørelse, og for å forberede saker som skal opp på fellesmøtet, har vi et forberedende fellesmøte i de ukene det ikke er fellesmøte.

ninger og

Daglig leder har fast plass på forberedende fellesmøte. I tillegg er det en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene. Saksbehandlerne i gruppen møter hver sin gang.

1.4.3 Saksbehandlingsgruppene

Saksbehandlingen skjer i grupper som består av seks til syv personer. I 1994 hadde vi tre grupper. I saksbehandlingsgruppene diskuteres sakene som kommer inn. Juridiske råd til kvinnene og eventuell annen assistanse, må godkjennes. Gruppen blir dermed kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men er alltid én saksbehandler som er hovedansvarlig overfor den rådsøkende. De benytter vi oss av faglig ekspertise på Universitetet, i departementene og på andre offentlige kontorer.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et rettssikkerhetssynspunkt, og ønske om å arbeide slik. Vi innser de faglige begrensninger som kan ligge i at medarbeiderne er studenter, men mener dette kompenseres gjennom en slik arbeidsform.

1.4.4 Tverrgruppene

I tillegg til saksbehandlingsgrupper har vi "tverrgrupper". Navnet kommer av personmessig er sammensatt på tvers av saksbehandlergruppene. Disse grupper står også for det prinsipielle arbeidet innen sitt "fagområde".

1.4.5 Daglige ledere

Hvert semester velger fellesmøtet en daglig leder som blir ansatt for ett år om gangen, slik at det hele tiden er to daglige ledere som jobber sammen. Disse tar av den daglige driften av JURK.

1.5 Tilholdssted og telefonvakt.

JURK har arbeidskontorer i Universitetets lokaler i Tullingsgt. 4 C. I hele 1994 hadde JURK telefonvakt mandag, onsdag og fredag fra 9-15, samt to 17-20 på telefonnummer 22 85 19 00. Sommeren 1994 fikk vi tilleggslokaler i 2.etg. i Tullingsgt. 4 C. Dette innebar en forbedring av arbeidsforholdene; hver medarbeider fikk en arbeidspult. Før hadde JURK to kontorer til 19 personer, noe som innebar at jentene måtte arbeide "på omgang".

1.6 Mottak av rådsøkende.

JURK har kontortid for personlig fremmøte to dager i uken. Tirsdag 12-14 og torsdag 16-20.

I og med at JURK nå har flyttet inn i 2.etg. i Tullingsgt. 4 C, kan vi nå motta de rådsøkende i våre egne lokaler. I og med at klientmottaket er på samme sted som våre kontorer, sparer våre medarbeidere mye reisetid.

2 Oversikt over medarbeidere i perioden:

kene som	Asbjørnsen, Helle	Vår 1994
se, må	Barmo, Monica	Vår 1994
ø sak, men d	Beck, Marianne	Høst 1994
ende. Dessu	Berg, Anne Marit	Høst 1994
og på andre	Blomli, Merete	Vår og høst 1994
	Brodtkorb, Elisabeth	Vår og høst 1994
nspunkt, og	Børke, Rita	Vår og høst 1994
ligge i at alle	Elstrand, Hege	Vår 1994
n en slik	Elvevold, Beate	Høst 1994
	Eriksen, Kristin Krog	Høst 1994
	Flenvang, Marianne	Vår 1994
	Flugstad, Berit	Høst 1994
	Galaasen, Tone	Vår og høst 1994
nmer av at	Hallum, Anne Kristine	Vår og høst 1994
se gruppene	Havstein, Eli Nelson	Høst 1994
	Holter, Anne Kathrine	Vår og høst 1994
	Ohansen, Kirsti	Vår 1994
	Meli, Iren	Høst 1994
	Nilssen, Hildur	Vår og høst 1994
tt år om	Olafsen, Birgitte	Høst 1994
Disse tar seg	Pettersen, Liv Solveig	Vår og høst 1994
	Rollag, Mari	Vår 1994
	Rødstøl, Torild Østvær	Høst 1994
	Sivertsen, Marit Lea	Vår 1994
	Smith, Marianne	Vår 1994
	Vestli, Ann Iren	Vår og høst 1994
	Østerberg, Lene	Høst 1994
samt torsd	Øwre, Heidi	Vår 1994
	Ånstad, Irene	Vår 1994

abar en stor
: Før hadde
beide "på

14 og torsd

otta de
e sted som

3 Økonomi og drift

3.1 Finansiering

3.1.1. Justisdepartementet

Justisdepartementet bevilget i ordinære bevilgninger for 1994 kr.908.000,-. Disse midlene er øremerket til saksbehandling, og skal i hovedsak brukes til konkret juridisk rådgivning.

I september fikk vi tilleggsbevilgning fra Justisdepartementet på kr.50.000,-, hv var avgjørende for at JURK kunne ha full drift i hele 1994.

3.1.2 Oslo kommune

I 1994 fikk vi kr.360.000,- i støtte fra Oslo Kommune. Dette er en økning på kr.8 fra 1993.

3.1.3 Akershus fylkeskommune

Fra Akershus fylkeskommune fikk vi i 1994 bevilget kr. 50.000,-. Dette er halv av det vi fikk fra Akershus i 1993 - til tross for at hver 5. klient som henvender til JURK kommer fra dette fylket.

3.1.4 Andre fylker og kommuner

Vi søker alle landets fylkeskommuner og kommuner om støtte til å dekke våre utgifter i forbindelse med henvendelser fra kvinner i deres kommuner.

I 1994 utgjorde disse bevilgningene totalt kr.49.667,-.

3.1.5 Annen økonomisk støtte

Studentsamskipnaden i Oslo

SiO bevilget i 1994 kr. 57.000,-. Dette fordi en stor del av våre rettsråd går til studenter.

Barne- og familiedepartementet

I oktober 1994 fikk JURK kr.100.000,- som oppgjør for arbeidet med brosjyren "I Samliv", som vi skrev på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet. Brosjyrn utgis nå av Statens informasjonstjeneste.

Arbeids- og kommunaldepartementet

juni fikk vi kr.9.130,- som bidrag for brosjyren "Arbeidsrett". Dette innebar at Arbeids- og kommunaldepartementet bidro med tilsammen kr.18.260,-. Den første halvparten av beløpet ble utbetalt i 1993.

Universitetet i Oslo

Universitetet i Oslo stiller gratis lokaler, telefon og B-post til vår disposisjon i Fullinngt. 4 C. Dette er av avgjørende betydning for JURKs eksistens.

Beklageligvis kom en del bidragsytere ikke med i årsrapporten for 1993. Midlene fra disse bidragsyterne kom inn på konto i løpet av 1992, og en stor del av disse gikk ned til å dekke underskuddet fra samme år.

Vi beklager at bidragsyterne ikke kom med i årsrapporten for 1993, og disse er derfor tatt med som et tillegg bakerst i foreliggende utgave (s.46).

3.1.6 Problemer med finansieringen

JURK har helt fra starten i 1974 hatt problemer med finansieringen av organisasjonen. Vi bruker unødige mye tid og midler på å skaffe bevilgninger. Usikkerheten ved at vi hvert år ikke vet om eller hvor mye vi hvert år får i bevilgninger, hindrer JURKs muligheter for langtidsplanlegging.

3.2 Årets drift

At økonomien er svak resulterer i at vi får gjort mindre enn vi ønsker. Vi har i 1994 hatt full drift hele året, dog med 40% begrensning i åpningstidene for telefon- og brevvekslinger i forhold til året før.

Saksbehandlingen har lidd minst under den dårlige økonomien, noe også antall saker antyder.

Den vanskelige økonomien gjør at vi ikke får ivaretatt vårt prinsipielle arbeid i den utstrekning vi anser som nødvendig.

Også i år har medarbeiderne kun fått betalt for 15 timers uke, mens det faktiske antall arbeidstimer er betraktelig høyere. Siden man må ta opp studielån ved siden av arbeidet i JURK, og studiene ofte blir forsinket med minst ett semester, blir JURK delvis finansiert ved medarbeidernes studielån.

3.3 Årsregnskap for 1994:

3.3.1 Inntekter:

Bevilgninger:	
Justisdepartementet	958.000,-
Oslo Kommune	360.000,-
SiO	57.000,-
Akershus Fylkeskommune	50.000,-
Oppland Fylkeskommune	7.000,-
Rogaland Fylkeskommune	7.000,-
Møre og Romsdal Fylkeskommune	5.000,-
Odda Kommune	5.000,-
Suldal Kommune	5.000,-
Østfold Fylkeskommune	5.000,-
Målselv Kommune	2.500,-
Stord Kommune	2.500,-
Stor-Elvdal Kommune	2.500,-
Nore og Uvdal Kommune	2.000,-
Sørum Kommune	2.000,-
Arendal Kommune	1.667,-
Evje og Hornes Kommune	500,-
Kåfjord Kommune	500,-
Lørenskog Kommune	500,-
Modalen Kommune	500,-
Utsira Kommune	500,-
Bevilgninger totalt:	1.474.667,-
Andre inntekter:	
Vederlag for "Ugift samliv" fra Barne- og Familiedepartementet	100.000,-
Diverse inntekter (brosjyresalg o.l.)	14.263,-
Tilskudd til brosjyren "Arbeidsrett" fra Kommunal- og arbeidsdepartementet	9.130,-
Andre inntekter totalt:	123.393,-
Totale inntekter 1994:	1.598.060,-

3.2 Utgifter:

lønn, feriepenger, arbeidsgiveravgift	1.401.450,-
driftsutgifter	141.684,-
diverse utgifter	22.062,26
underskudd fra 1993	289,50
totale utgifter 1994:	1.565.485,70
Overføres til 1995:	
) Bevilgninger for driftsåret 1995 som om inn på vår konto i 1994:	7.000,-
) Siste termin arbeidsgiveravgift for 1994 orfaller til betaling i januar 1995):	32.574,30
	Totalt til overføring kr.39.574,30

4 Saksmateriale og metode

Det saksmateriale som ligger til grunn for denne rapporten er personlige henvendelser pr. telefon, på klientmottak i Oslo og ved brev fra kvinner i hele landet. I statistikken inngår ikke henvendelser fra f.eks. skoler, kvinne- og andre organisasjoner som ønsker generelle opplysninger om kvinners stilling.

Når kvinnen henvender seg til JURK første gang er hun behjelpelig med å standardspørsmål som noteres på et s.k. mønsterark. Disse svarene gir opplysninger både om den rådsøkende og hennes juridiske problemer. Det er disse opplysningene som ligger til grunn for vår statistikk.

I vår statistikk er det endel "ikke oppgitt", fordi en del kvinner ikke ønsker å opplyse om saker de ikke føler at de kan - svare på spørsmålene.

I en del tilfeller viser det seg at kvinnen har flere rettsspørsmål enn det som er registrert på mønsterark og sakspapirer. Grunnen til dette er at det som oftest er ett eller to hovedproblemer når saken mottas.

5 Antall klienter i 1994

	Antall	Prosent
Tlf./brev henv.	2.455	87,1%
Personlig fremmøte	363	12,9%
Totalt	2.818	100%

I 1994 måtte JURK begrense mottaket av førstegangs henvendelser pr. telefon til 40%. Men allikevel er reduksjonen i antall henvendelser bare 527 i forhold til 1993. Dette tilsvarer en reduksjon på 15,8% fra 1993.

Til tross for begrensningen i åpningstiden, viser antall henvendelser at behovet for rettshjelp fra JURK fremdeles er økende.

I 1994 har vi registrert 2818 kvinner og vel 20 forskjellige rettsområder. Til sammen har vi registrert 4595 problemstillinger. Det vil si i gjennomsnitt si 1,6 problemstillinger pr. sak. Dette er en økning i forhold til 1993, og viser at hver henvendelse har blitt mer omfattende.

Kvinnen har ofte flere rettsspørsmål under hvert problemområde. Dette kommer fram i statistikken over de enkelte rettsområder som behandles særskilt nedenfor.

JURK har også mottatt flere enn hundre henvendelser i 1994 fra ulike instanser og organisasjoner, kritesentre m.v., der de ber om å få tilsendt juridiske brosjyrer og utarbeidet av JURK. Dette informasjonsmaterialet som i 1994 utgjorde ca.10%

rosjyrer, blir distribuert videre til kvinner. Dette ser vi som en viktig del av JURKs rettsopplysende arbeid.

Opplysninger om de rådsøkende

Bostedsfylke

Det fremgår av tabellen at JURK behandler saker for kvinner som er bosatt over hele landet, selv om de fleste av klientene kommer fra Oslo og Akershus.

	Antall	Prosent
Oslo	1069	37,9%
Akershus	571	20,3%
Østfold	98	3,4%
Vestfold	107	3,8%
Hedmark	70	2,5%
Oppland	40	1,4%
Buskerud	139	4,9%
Telemark	58	2,1%
Aust-Agder	28	1,0%
Vest-Agder	28	1,0%
Rogaland	69	2,4%
Hordaland	51	1,8%
Sogn og Fjordane	21	0,7%
Møre og Romsdal	39	1,4%
Sør-Trøndelag	44	1,6%
Nord-Trøndelag	26	0,9%
Nordland	54	1,9%
Troms	22	0,8%
Finnmark	30	1,1%
Utlandet	24	0,9%
Ikke oppgitt	230	8,2%
Totalt	2.818	100%

Over halvparten av våre rådsøkende er bosatt i Oslo og Akershus. Dette er naturlig idet JURKs lokaler er i Oslo.

JURK får henvendelser fra kvinner bosatt i alle fylkene i Norge. Hver tredje klient kommer fra områder utenfor Oslo og Akershus. Dette ser vi som positivt, da et av våre mål er å være et landsdekkende rettshjelpstilbud. Også i 1994 arbeidet vi aktivt med å rekruttere klienter fra områder utenfor Oslo og Akershus ved å drive PR-aktivitet.

6.2 Hvordan kvinnen fikk kjennskap til JURK

	Antall	Prosent
Via en bekjent	840	29,8%
Via massemedia	397	14,1%
På et offentlig kontor	427	15,2%
Løpeseddel/plakat	228	8,1%
Via krisesenter	56	2,0%
Advokat/rettshjelper	76	2,7%
Via kvinnebevegelsen	23	0,8%
Andre	318	11,3%
Ikke oppgitt	453	16,1%
Totalt	2818	100%

Hver tredje kvinne oppgir at hun har fått anbefalt JURK gjennom en bekjent er en klar indikasjon på at våre tidligere klienter er meget fornøyd med den de har fått hos JURK.

En rekke av de rådsøkende oppgir at de har fått kunnskap om JURK på et kontor. Erfaringsmessig er dette familierådgivnings- og familievernkontorene og sosialkontorer samt fylkesmenn i de ulike fylkene.

Statistikken viser også at mange av våre klienter har fått vite om oss via massemedia. JURK søker aktivt å markere seg i mediabildet, og har i 1994 bl i debattprogram på TV-Norge, i NRKs distriktprogrammer, samt i aviser.

6.3 Statsborgerskap

6.3.1 Kvinnens statsborgerskap

	Antall	Prosent
Norge	2465	87,5%
Norden forøvrig	46	1,6%
Europa forøvrig	50	1,8%
Afrika	8	0,3%
Asia	31	1,1%
Amerika	30	1,1%
Australia	0	0,0%
Ikke oppgitt	188	6,7%
Totalt	2818	100%

Nesten alle våre klienter er norske statsborgere. JURK søker å hjelpe innvandrerkvinner med deres juridiske problemer, men de er i en del tilfeller avhengige av tolk. Dette er desverre en begrensning i JURKs mulighet til å hjelpe disse kvinnene.

6.3.2 Mannens statsborgerskap

	Antall	Prosent
Norge	687	87,6%
Norden forøvrig	14	0,5%
Europa forøvrig	21	2,7%
Afrika	19	2,4%
Asia	21	2,7%
Amerika	10	1,3%
Australia	1	0,0%
Ikke oppgitt	10	1,3%
Totalt	784	100%

At antall menn er lavere enn registrerte saker skyldes enten at kvinnen er enslig, at mannen ikke er part i saken eller at kvinnen ikke ønsker å gi disse opplysningene.

6.3.3 Barnas statsborgerskap

Norge	154	93,3%
Norden forøvrig	4	2,4%
Europa forøvrig	0	0,0%
Afrika	0	0,0%
Asia	2	1,2%
Amerika	4	2,4%
Australia	0	0,0%
Ikke oppgitt	1	0,6%
Totalt	165	100%

6.4 Hvor mange av kvinnene som har barn

	Antall	Prosent
Har et eller flere barn	1980	70,3%
Har ikke barn	497	17,6%
Ikke oppgitt	341	12,1%
Totalt	2818	100%

6.5 Kvinnens sivilstand

	Antall	Prosent
Gift	737	26,1%
Ugift	590	20,9%
Separert	469	16,6%
Samboende	381	13,5%
Skilt	353	12,5%
Enke	69	2,4%
Ikke oppgitt	219	7,8%
Totalt	2818	100%

Mange kvinner tar kontakt med JURK for å få opplysninger om sine juridiske rettigheter vedrørende separasjon og skilsmisse. En av årsakene til at mer enn fjerde klient er registrert som gift, er at de ikke endrer sivilstand før separasjon søknaden er behandlet. Dette sammenholdt med at i underkant av hver fjerde kvinne som henvender seg til JURK er separert, sier noe om vår organisasjon rettsopplysende betydning ved samlivsbrudd. JURK er en rådgivende instans av skilsmisssakene pr. år i Norge. Dette arbeidet anser vi å være meget viktig men generelt har bedre kunnskaper om sine juridiske rettigheter og de har økonomi slik at de kan ivareta sine interesser ved hjelp av advokat.

6.6 Yrke og forsørgelseskilde

6.6.1 Yrke

	Antall	Prosent
Kontor/sentralbord	526	18,7%
Trygdet	325	11,5%
Helse- og omsorgsarbeid	344	12,2%
Student	204	7,2%
Hjemmearbeid	231	8,2%
Servicenæring	261	9,3%
Undervisning	161	5,7%
Selvstendig næringsdrivende	40	1,4%
Industri	23	0,8%
Arbeidsledig*	107	3,8%
Annet	201	7,1%
Ikke oppgitt	395	14,0%
Totalt	2818	100%

De aller fleste arbeider innenfor typiske kvinnesektorer i yrkeslivet. Som eksempel kan nevnes arbeid i helsevesenet, kontorarbeid, butikkarbeid og arbeid i undervisningssektoren.

*De kvinnene som har oppgitt at de er arbeidsledige har ikke blitt registrert som trygdede selv om de mottar arbeidsledighetstrygd.

6.6.2 Hel- eller deltidsarbeid

	Antall	Prosent
Heltid	1804	64,0%
Deltid	417	14,8%
Ikke oppgitt	597	21,2%
Totalt	2818	100%

Hjemmearbeid er registrert som heltidsarbeid, og utgjør en stor andel av de 2/3 som er i fullt arbeid.

6.6.3 Forsørgersystem

	Antall	Prosent
Egen inntekt	1597	56,7%
Offentlig støtte	697	24,7%
Mannens inntekt	109	3,9%
Studielån	62	2,2%
Annet	15	0,5%
Ikke oppgitt	338	12,0%
Totalt	2818	100%

Over halvparten av de rådsøkende har egen inntekt. Mer enn hver fjerde kv JURK hjelper lever av offentlig støtte som trygd og sosialhjelp.

6.7 Hvorfor kvinnen oppsøker JURK fremfor andre

	Antall	Prosent
Gratis	625	22,2%
Anbefalt av andre	863	30,6%
Kvinnelig saksbehandler	337	12,0%
Enkelt / uforpliktende	193	6,8%
JURKs rykte	88	3,1%
Dårlig rettshjelper	40	1,4%
Vet ikke	15	0,5%
Annet	240	8,5%
Ikke oppgitt	417	14,8%
Totalt	2818	100%

Det at hver tredje kvinne oppgir at hun har blitt anbefalt å ta kontakt med JURK er vi som en indikasjon på at tidligere klienter er fornøyde med den hjelpen de har fått. Dette og at en del oppgir som grunn at JURK har et godt renommé tilsier at JURK er et etablert rettshjelpstilbud i folks bevissthet.

For omtrent hver åttende kvinne er det utslagsgivende at hun møter en kvinnelig saksbehandler når hun kontakter en rettshjelper. Her er JURK et unikt tilbud.

6.8

Hvorvidt kvinnen har vært i kontakt med andre rettshjelpere angående dette juridiske problemet

	Antall	Prosent
Har ikke hatt kontakt med rettshjelper tidligere	1887	67,0%
Har hatt kontakt med rettshjelper tidligere	603	21,4%
Ikke oppgitt	328	11,6%
Totalt	2818	100%

er fjerde kvin

6.8.1

Hvilken type rettshjelp kvinnen har benyttet tidligere

	Antall	Prosent
Privat advokat	397	65,8%
Ktr. for fri rettshjelp	54	9,0%
Juss Buss	57	9,5%
Andre rettshjelpere	95	15,8%
Totalt	603	100%

JURK engasjerer seg i utgangspunktet ikke i saker der det er andre rettshjelpere inne i bildet fra før, fordi vi søker å unngå dobbeltbehandling.

I de tilfellene hvor kvinnen henvender seg til oss fordi hun ønsker en nærmere forklaring på hva advokaten har sagt eller gjort, gir vi så langt vi kan slik forklaring.

Når det gjelder privatpraktiserende advokater er vårt generelle inntrykk at

kommunikasjonen mellom han/henne og den rådsøkende ofte fungerer dårlig.

Disse kvinnene gir jevnlig uttrykk for at advokaten snakker "over hodet" på dem,

det vil si med et språk de ikke forstår. I en del tilfeller har ikke den rådsøkende

økonomi til å la advokaten arbeide videre med saken.

kt med JURK
hjelpen de h
tilsier at vi e

ter en kvinn
nikt tilbud.

7 Problemområdene

7.1 Oversikt over rettsområdene

Problemområder	Antall	Prosent
Arbeidsrett	102	2,2%
Arverett	266	5,7%
Abort- og fødselsrett	9	0,2%
Barnerett	804	17,3%
Boligrett	125	2,7%
Erstatnings- og forsikringsrett	108	2,3%
Familierett	1300	28,0%
Forvaltningsrett	52	1,1%
Innvandrerkvinnerett	36	0,8%
Internasjonal privatrett	8	0,2%
Kontraktsrett	211	4,6%
Personrett	18	0,4%
Rettshjelpsrett	99	2,1%
Sivilprosess	43	0,9%
Skatt og avgifter	52	1,1%
Skifterett	270	5,8%
Sosial- og trygderett	211	4,6%
Strafferett	79	1,7%
Tingsrett	51	1,1%
Ugift samliv	497	10,7%
Gjeld	97	2,1%
Fengselsrett	42	0,9%
Annet	157	3,4%
Totalt	4637	100%

Annenhver kvinne hadde spørsmål innen flere rettsområder. Tabellen viser tydelig at kvinner har flest rettslige problemer ved samlivsb enten det er etter ekteskap eller ugift samliv. I forlengelsen av dette er det naturlig at JURK får mange henvendelser om

I det følgende har vi valgt å konsentrere oss om følgende problemområder: arbeidsrett, arverett, barnerett, boligrett, erstatnings- / forsikringsrett, familie innvandrerkvinnerett, rettshjelpsrett, skifterett, sosial- og trygderett og ugift samliv. Disse har vi valgt ut delvis på grunn av problemområdets størrelse i vårt n og på bakgrunn av at vi finner enkelte områder spesielt interessante ut fra et kvinneverettslig og kvinnepolitisk synspunkt.

	Antall	Prosent
Heftet "Sep. og Skilsmisse"	773	59,5%
Formuesforhold	163	12,5%
Separasjon	122	9,4%
Ektepakt	83	6,4%
Underholdsplikt	35	2,7%
Spm. om felles bolig	25	1,9%
Skilsmisse	27	2,1%
Annet	72	5,5%
Totalt	1300	100%

Separasjon/skilsmisse

Svært mange av klientene ønsker generell informasjon om separasjon og skilsmisse.

På bakgrunn av dette har JURK utarbeidet brosjyren "Separasjon og skilsmisse".

Denne brosjyren sendes ofte ut til den rådsøkende før saken blir nærmere behandlet, slik at kvinnen i fred og ro kan sette seg ned og få kort informasjon om gangen i en vanlig separasjons- og skilsmissesak. I noen tilfeller er denne informasjonen nok til å gjøre kvinnen selvhjulpent.

JURK har erfart at mange har den rettsoppfatningen at de ikke kan få separasjon dersom den annen part ikke samtykker. Her ser JURK at det er et klart behov for ytterligere rettsopplysning.

Enkelte kvinner frykter meklingen, og trenger nøktern informasjon om hva dette går ut på. Videre ønsker mange rådsøkende opplysninger om separasjonens rettsvirkninger, f.eks. med henblikk på skifte og barnefordeling.

En del av sakene dreier seg om skilsmisse på grunnlag av faktisk separasjon. Noen saker gjelder skilsmisse ved dom uten forutgående separasjon, som regel på grunn av mishandling.

Formuesforhold

Kvinnene ønsker informasjon om eierforholdene sameie, særøie og felleseie. De vil også ha generell rettsopplysning vedr. skjevdelingsreglene, og ektefellenes råderett over eiendelene.

Ektepakt

I de fleste av disse sakene henvender kvinnen seg til JURK før hun undertegner en ektepakt som mannen ønsker å opprette. Dessverre får vi en del henvendelser der kvinnen allerede har undertegnet en ektepakt, som hun først senere ser er urimelig, f.eks. i forbindelse med et samlivsbrudd.

I en del tilfeller er det døtrene som kommer med ektepakter som deres mødre har undertegnet og som setter dem i en håpløs situasjon når mannen faller fra.

Mange kvinner vil også vite hvilke formkrav som stilles til en ektepakt.

Underholdsplikt

Mange kvinner ønsker å få konkretisert innholdet i underholdsplikten. Det retten til opplysninger om ektefellens økonomiske stilling, underholdspliktens omfang og hva hun kan foreta seg hvis mannen forsømmer sin del av den gjensidige underholdsplikten.

Annet

Her er bl.a. saker om hvorvidt kvinnen er berettiget til underholdsbidrag fra etter separasjon/skilsnisse. Sakene angår både fastsettelse av bidrag og innblikk av bidrag som allerede er fastsatt.

I tillegg har kvinnene spørsmål om gjeldsansvar og gavedisposisjoner under ekteskapet.

7.3 Skifterett

	Antall	Prosent
Praktisk gjennomføring av skiftet	117	43,3%
Skjevdeling	60	22,2%
Dødsboskifte	20	7,4%
Uskifte	8	3,0%
Oppgj. med særæiemidler	2	0,7%
Annet	63	23,3%
Totalt	270	100%

Praktisk gjennomføring av skiftet

Nesten halvparten av sakene dreier seg om å gi veiledning til kvinnene om gjennomføringen av skiftet. Her er også brosjyren "Separasjon og skilsnisse" hjelp.

JURK bistår kvinnene med å sette opp skifteavtale, samt videre oppfølging til skiftet er gjennomført.

En del saker går også ut på å rydde opp i misforståelser før skifteavtalen inngås. Mange kvinner tror f.eks. at når mannen er utarbeidende skal han også ha del på skiftet.

Mange henvendelser gjelder spørsmål om å få endret en allerede inngått skifteavtale. Avtalen er ofte preget av et skjevt styrkeforhold mellom partene. Dette gjelder der ektefellene ikke har hatt juridisk bistand, og der de har hatt felles advokat.

Skjevdeling

Omtrent hver fjerde kvinne ønsker opplysninger om hvorvidt hun eller mannen kan kreve verdier skjevdelt på skiftet.

Det er en del vilkår som må være oppfylt for å kunne kreve skjevdeling, og det er regelen forholdsvis ny, slik at behovet for rettskunnskap er stort på dette området.

Dødsboskifte

Spørsmålene angående dødsboskifte gjelder særlig retten til å sitte i uskifte, og hvordan stillingen er der en av partene har særkullsbarn. En del vil også på forhånd vite hvordan et ekteskap vil innvirke på deres situasjon med hensyn til særkullsbarn.

7.4 Barnerett

	Antall	Prosent
Daglig omsorg	229	28,5%
Samværsrett	206	25,6%
Foreldreansvar	165	20,5%
Barnebidrag	75	9,3%
Barnevern	25	3,1%
Farskapssaker	25	3,1%
Barnekidnapping	8	1,0%
Barnetestament	8	1,0%
Adopsjon	6	0,7%
Andre	57	7,1%
Totalt	804	100%

Hele 75% av våre saker gjelder uenighet mellom foreldrene m.h.t. foreldreansvar, daglig omsorg og samværsrett. Mange kvinner uttrykker engstelse for at de skal miste den daglige omsorgen. Selv når kvinnen har hatt hovedansvaret for barna, noe som gjelder i de fleste tilfellene, tror hun at mannen står sterkere enn henne. Han har en høyere inntekt, og vil normalt ha en bedre mulighet til å beholde felles bolig, og generelt tilby barna bedre økonomiske kår. Ofte gir de rådsøkende uttrykk for at de ikke tør bryte ut av et dårlig ekteskap fordi mannen har overbevist dem om at de ikke vil få den daglige omsorgen for barna.

7.5 Ugift samliv

Selv om ugift samliv normalt skulle høre inn under familieretten har vi valgt å skille dette ut som en egen gruppe. Grunnen til dette er at vi har såvidt mange henvendelser innen dette feltet at vi gjerne vil få frem hvilke typer spørsmål som kommer på området.

	Antall	Prosent
Brosjyren "Ugift samliv"	380	76,5%
Generelle spørsmål om samboeres rettigheter	54	10,9%
Samboeravtale	12	2,4%
Felles bolig	15	3,0%
Felles barn	14	2,8%
Annet	22	4,4%
Totalt	497	100%

Brosjyren "Ugift samliv"

I 1994 utarbeidet JURK på oppdrag fra Barne- og familiedepartementet brosjyre "Ugift samliv" som inngår i kortstokkserien til Statens Informasjonstjeneste. Den ble laget på bakgrunn av JURKs egen brosjyre med samme navn. Den eldste brosjyren inneholder eksempler på samboeravtale, viljeserklæring om barn og gjensidig testament.

Brosjyrene sendes ut til kvinnen sammen med konkrete rettsråd i saken. I noen tilfeller gjør disse opplysningene kvinnen selvhjulpen, men ofte kontakter hun saksbehandler igjen med flere konkrete spørsmål. I en del tilfeller setter paret opp en samboeravtale som kvinnen ber JURK kommentere.

Samboere som gjennom brosjyren får et forslag til samlivsavtale, har lettere for å sette seg ned å finjustere denne til sin situasjon, slik at de får avtaleregulert samboerforholdets økonomiske side, samt opphørs- og delingsregler.

Kvinnene kontakter oss med spørsmål knyttet til eierforholdene og skatte og forsikring. De har også spørsmål om hvilke beskatnings- og forsikringsregler som gjelder for samboere.

Samboeres rettigheter

En del kvinner ber JURK om en redegjørelse for likhetene og ulikhetene mellom ekteskap og ugift samliv.

Noen vil vite forskjellen mellom ektepar og samboere m.h.t. offentlige ytelsestrygd og sosialstønning.

Samboeravtale

I disse tilfellene har saksbehandleren skrevet et utkast til avtale for samboere. JURK jobber etter prinsippet om hjelp til selvhjelp, og oppfordrer kvinnen i så stor grad som mulig til selv å utferdige samboeravtalen.

JURKs erfaring er at få samboere oppretter kontrakt. Dette setter ofte kvinnen i en svak stilling. I de fleste tilfeller benytter kvinnen sin inntekt til forbruksvarer, mens mannen anskaffer kapitalgjenstandene. Kjønnssrollemønsteret i samboerforhold såvidt mangeskiller seg m.a.o. ikke vesentlig fra ekteskapets.

Felles barn

Ved ugift samliv oppstår det spørsmål omkring farskap og foreldreansvar. Mange av disse spørsmålene faller forøvrig inn under problemområdet barnerett, (se pkt.7.4).

Felles bolig

For samboere reguleres boligforholdet gjennom tre lover; sameieloven, borettslagsloven og husstandsfellesskapsloven. Derfor er det mange kvinner som trenger veiledning om hvilken lov som kommer til anvendelse på deres tilfelle.

Annet

Dette er bl.a. spørsmål om arv og arveavgift, gjensidig testament, samboeres manglende adgang til adopsjon, gjeldsforpliktelser og retten til løsøre-gjenstandene.

7.6 Sosial- og trygderett

	Antall	Prosent
Ytelser til enslig forsørger	48	22,7%
Lov om sosial omsorg	44	20,9%
Stønad ved sykdom/ fødsel	29	13,7%
Stønad ved arbeidsløshet	12	5,7%
Attføring m.v.	14	6,6%
Uførepensjon	12	5,7%
Alderspensjon	6	2,8%
Ytelser til etterlatte	8	3,8%
Yrkesskadetrygd	4	1,9%
Barnetrygd	7	3,3%
Annet	27	12,8%
Totalt	211	100%

Ytelser til enslige forsørgere

Mange av de kvinnene som oppsøker JURK med trygde- og sosialrettslige spørsmål, ønsker opplysninger om ytelser til enslige forsørgere. Disse er i ferd med å bryte ut av et ekteskap eller samboerforhold der mannen er hovedforsørger. Felles for disse kvinnene er at de ikke ser seg i stand til å forsørge seg selv og barnet.

For å ha rett til overgangsstønad kreves det blant annet at man er formelt separert eller har flyttet fra tidligere ektefelle. Dette skaper problemer fordi det kan være lang ventetid for å få separasjonsbevilling. Mange deler også - av økonomiske og/eller praktiske grunner - bolig, til tross for at de er formelt og reelt separert. I disse tilfellene har heller ikke kvinnen rett til overgangsstønad.

Lov om sosial omsorg

Mange av sakene gjaldt også i 1994 kvinner som falt utenfor folketrygdens ytelse fordi de ikke oppfylte ett eller flere av lovens vilkår, jfr. ovenfor. De gjaldt også kvinner som etter et langt ekteskap ikke har mulighet til å få jobb på dagens arbeidsmarked.

Et stadig stigende antall saker gjelder enslige forsørgere som har problemer med pengene til å strekke til. Selv om det har blitt mer og mer vanlig å få støtte fra sosialkontoret, opplever vi ennå at mange ser på dette som ydmykende, og kvier seg for å ta kontakt med et slikt kontor. Et annet problem er at kvinnen ofte har vanskeligheter med selv å komme i kontakt med sin saksbehandler på sosialkontoret.

Stønader ved sykdom og fødsel

Det har vært en økning i antall henvendelser i forhold til 1993 når det gjelder kvinnens rettigheter til stønad etter en fødsel.

En del av kvinnene ønsker også veiledning om hvilke rettigheter de har ved s-

Ytelser til etterlatte

Her får vi henvendelser fra gjenlevende ektefelle og gjenlevende fraskilt/separert ektefelle. I begge tilfeller er det spørsmål om vilkårene for å få stønad til etterlatte som står sentralt.

Annet

Her er det bl.a. ytelser utover de som er nevnt ovenfor, som JURK har bistått kvinnene med å søke om. På vegne av klienten bistår JURK med å skrive klage og hjelper henne med en evt. anke.

En viktig del av JURKs arbeid på dette området består i å veilede kvinnen i hvilke rettigheter hun har, og hvilke instanser som er de rette å kontakte.

JURK har også klaget på medisinsk behandling på vegne av de rådsøkende.

Mangel på informasjon om egne rettigheter

Her, som på en rekke andre rettsområder, ser vi i JURK en utbredt mangel på kunnskap blant kvinner om deres rettigheter i forhold til det offentlige. Dette medfører at kvinner i en del tilfeller ikke oppnår de rettigheter de har etter folketrygdloven.

7.7

Arverett

	Antall	Prosent
Testament	132	49,6%
Legal- / pliktdelsarv	63	23,7%
Odels- / åsetesrett	11	4,1%
Annet	60	22,6%
Total	266	100%

Nesten halvparten av sakene gjelder spørsmål omkring testament, så som andelen en kan råde over, formkrav, tolking og gyldighet.

Vår erfaring viser at mange tror de må ha advokatbistand for å opprette et gyldig testament. JURK ser det som viktig å yte rettsopplysning på dette området, slik at kvinnene selv bedre kan ivareta sine interesser.

7.8

Boligrett

	Antall	Prosent
Den rådsøkende er leietaker	76	60,8%
Den rådsøkende er utleier	16	12,8%
Bostøtte	4	3,2%
Annet	29	23,2%
Totalt	125	100%

JURK søker fortrinnsvis å hjelpe leietakere, fordi det i hovedsak er disse som har svakest økonomi.

De fleste sakene gjelder oppsigelse av leieforhold, depositum og dekning av utgifter i forbindelse med oppussing.

7.9 Arbeidsrett

	Antall	Prosent
Usaklig oppsigelse	53	52,0%
Forbigåelse ved ansettelse	3	2,9%
Førtidspensjonering	2	1,9%
Annet	44	43,1%
Totalt	102	100%

Inn under "annet" ligger det bl.a. henvendelser vedrørende fødsels- og svangerskapspermisjon der kvinnen ikke får de rettighetene hun har krav vis arbeidsgiveren.

Vi får også generelle spørsmål om rettigheter etter arbeidsmiljøloven, lov/ arbeidskontrakter samt avskjedigelse.

7.10 Erstatningsrett/ forsikringsrett

	Antall	Prosent
Statlig erstatning for voldsofre	47	43,5%
Forsikringsaker	13	12,0%
Erstatning etter ulykker	10	9,3%
Erstatning for medisinsk feilbehandling	8	7,4%
Annet	30	27,8%
Totalt	108	100%

Bortimot halvparten av sakene gjelder statlig erstatning til voldsofre. Slik er særlig aktuell for kvinner som har vært utsatt for voldtekt, kvinnemish. incest. Se også statistikken vedr. mishandlingssakene i 1994, pkt.8.

Inn under "annet" er bl.a. saker om livs- og pensjonsforsikring samt arbeid ansvar.

7.11 Innvandrerkvinnerett

	Antall	Prosent
Oppholdstillatelse	30	83,3%
Arbeidstillatelse	2	5,6%
Annet	4	11,1%
Totalt	36	100%

Disse sakene gjelder i det vesentligste oppholdstillatelser, særlig i forbindelse med separasjon og skilsmisse. Mange kvinner får oppholdstillatelse i Norge gjennom familiegjenforeningsregelen, det vil si som "vedheng" til mannens oppholdstillatelse.

7.12 Rettshjelpsrett

	Antall	Prosent
Fri rettshjelp	51	55,5%
Henvist til advokat	24	24,2%
Andre	24	24,2%
Totalt	99	100%

Mer enn halvparten av sakene er spørsmål vedr. lov om fri rettshjelp. JURK informerer om ordningen, og hjelper kvinnen med å finne ut om hun har rett til statlig fri rettshjelp. Vi erfarer at kunnskapen om ordningen er lite utbredt.

8 Statistikk på grunnlag av mishandlingskjemaer

8.1 Generelt

Statistikken i det følgende bygger på registreringskjemaer som saksbehandlerne i JURK fyller ut i de sakene der kvinnen opplyser at hun har blitt mishandlet.

Vi regner det som sikkert at det er store mørketall her, da mishandling erfaringsmessig er et emne det er vanskelig for kvinnen å snakke om.

Mange kvinner søker vår hjelp for å få vite hvordan de skal gå frem for å få separasjon/skilsmiss. Årsaken til at de ønsker å gå til et slikt skritt kommer som regel ikke frem. Det er derfor svært viktig at saksbehandlerne er oppmerksomme på signaler som kan bety at kvinner har blitt eller blir mishandlet. I slike saker vil kvinnen ofte ha behov for mer informasjon om anmeldelse, krisesentre, erstatning fra gjerningsmannen, statlig erstatning til voldsofre o.l.

I 1994 ble det fylt ut 52 slike mishandlingskjemaer.

8.2 Mishandlers forhold til kvinnen

	Antall	Prosent
Ektemann	12	21,0%
Samboer	12	21,0%
Eks-samboer og eks-ektefeller	5	8,8%
Far	7	12,3%
Familiemedlem forøvrig	7	12,3%
Ukjent	6	10,5%
Andre	3	5,3%
Ikke oppgitt	5	8,8%
Totalt	57	100%

8.3 Arten av mishandlingen

	Antall	Prosent
Begge deler	32	61,5%
Fysisk	16	30,8%
Psykisk	1	1,9%
Ikke oppgitt	3	5,8%
Totalt	52	100%

I de fleste tilfeller blir det kun oppgitt at det har forekommet fysisk mishandling. Det er stor grunn til å anta at i forhold med grov mishandling over tid har det også forekommet en del tilfeller av psykisk mishandling. Psykisk mishandling dreier seg ofte om trusler.

8.4 Varighet

	Antall	Prosent
Opptil 1 år regelmessig	5	9,6%
Over 1 år	26	50,0%
Engangstilfelle	12	23,1%
Flere ganger	1	1,9%
Ikke oppgitt	8	15,4%
Totalt	52	100%

8.5 Anmeldelse

	Antall	Prosent
Ikke anmeldt	27	51,9%
Anmeldt, domfellelse	4	7,7%
Anmeld. trukket tilbake	2	3,9%
Anmeldelse, saken henlagt	6	11,5%
Kontaktet politiet, men ikke anmeldt forholdet	1	1,9%
Ikke oppgitt	12	23,1%
Totalt	52	100%

8.6 Kontakt med andre instanser

Andre instanser	Antall	Prosent
Politi	25	26,0%
Lege	17	17,7%
Psykolog	12	12,5%
Krisesenter	13	13,5%
Støttesenteret mot incest	6	6,3%
Andre	9	9,4%
Ikke i kontakt med noen	6	6,3%
Ikke oppgitt	8	8,3%
Totalt antall saker	96	100%

De som har vært i kontakt med andre instanser, har gjerne vært i kontakt med flere, som lege, politi og psykolog. Dette er grunnen til at sluttsummen i tabellen er høyere enn antall utfylte mishandlingsskjemaer. Vi forsøker å gi kvinnene råd med hensyn til hvor de kan få hjelp og støtte ut over det juridiske. JURK har også vært behjelpelig med å følge noen av kvinnene til politiet fordi de var redde for å gå alene.

8.7 Åstedet

	Antall	Prosent
Hjemme	27	52,0%
Både i hjemmet og ute	6	11,5%
Annet sted	9	17,3%
Ikke oppgitt	10	19,2%
Totalt	52	100%

Det fremgår av tabellen at det ikke er den blinde gatevolden som dominerer. De aller fleste kvinnene blir mishandlet i hjemmet. Med dette menes både eget hjem, partenes og foreldrenes hjem.

Det er den samme mishandleren som har forgrepet seg på kvinnen både i og utenfor hjemmet.

8.8

Kvinnens alder

	Antall	Prosent
Under 20 år	4	
21-30 år	9	7,7%
31-40 år	18	17,3%
41-50 år	7	34,6%
Over 50 år	5	13,5%
Ikke oppgitt	9	9,6%
Totalt	52	17,3%
		100%

8.9

Kvinnens yrke

	Antall	Prosent
Utearbeidende	21	
Trygdet	4	40,4%
Student / elev	7	7,7%
Hjemmearbeidende	4	13,5%
Arbeidsledig	5	7,7%
Ikke oppgitt	11	9,6%
Totalt	52	21,2%
		100%

8.10 Kvinnens bosted

	Antall	Prosent
Oslo	24	46,1%
Akershus	2	3,9%
Østfold	3	5,8%
Vestfold	0	0,0%
Hedmark	2	3,9%
Oppland	2	3,9%
Buskerud	1	1,9%
Telemark	3	5,8%
Aust-Agder	0	0,0%
Vest-Agder	1	1,9%
Rogaland	1	1,9%
Hordaland	3	5,8%
Sogn og Fjordane	1	1,9%
Møre og Romsdal	0	0,0%
Sør-Trøndelag	2	3,9%
Nord-Trøndelag	0	0,0%
Nordland	1	1,9%
Troms	1	1,9%
Finnmark	0	0,0%
Utlandet	0	0,0%
Ikke oppgitt	5	9,5%
Totalt	52	100%

8.11 Mulige feilkilder

Mishandlings skjemaene er utfyllt av saksbehandleren etter de opplysninger som er kommet frem under samtalen med den rådsøkende. Saksbehandleren har ikke alltid stilt spørsmålene direkte til den rådsøkende. Som nevnt innledningsvis medfører dette at ikke alle spørsmålene på skjemaet blir like godt opplyst og at det for enkelte spørsmål er forholdsvis store mørketall.

8.12 Kommentarer til tabellene

Mishandlingen skjer stort sett i hjemmemiljøet, enten hos kvinnen eller hos gjerningsmannen. Dette underbygger tidligere og sterke antakelser om at hjemmevolden er stor.

De fleste sakene JURK behandlet innenfor dette området i 1994 gjaldt mishandling innenfor etablerte forhold (ekteskap og samboerforhold). Gjerningsmannen var kjent av den mishandlede/voldtatte/incestutsatte fra før. Annen forskning på området bekrefter også dette.

Mishandlingen har i de fleste tilfeller foregått over lang tid (mer en 1 år). Antall saker der mishandlingen er et engangstilfelle, utgjør bare 23%.

Kvinnene har ofte vært utsatt for vold av grov karakter. Mishandlingen har resultert i blodutredelser, sprekker i huden, svimmelhet, kvalme, utslåtte tenner, nedsatt hørsel og ribbensbrudd.

I tillegg til de rent fysiske skadene, opplever vi at mange kvinner har fått psykiske problemer av til dels alvorlig art. Fysisk mishandling skaper angst og er med på å bryte ned kvinnens selvfølelse og gjøre henne avhengig av mannen. Fysisk mishandling skjer ofte i sammenheng med psykisk mishandling i form av maktdemonstrasjoner, nedsettende snakk og trusler om fysisk vold. Resultatet kan være at kvinnen skammer seg over det som har skjedd, føler seg medskyldig og er redd for å fortelle det til noen, fordi det kan skade mannen.

JURK har også fått henvendelser fra utenlandske kvinner med opphold i Norge på familiegjenforeningsgrunnlag. Mennene feilinformerer disse kvinnene om deres rettigheter i Norge, og om faren for å bli sendt ut av landet. Dette bruker mennene som et maktmiddel til å skape frykt og utrygghet hos kvinnen.

9 Prinsipielt og forebyggende arbeid

9.1 Generelt

JURK ser på det prinsipielle og forebyggende arbeidet som like viktig som saksbehandlingen, fordi dette gir hjelp til kvinner generelt, mens saksbehandlingen gir konkret hjelp til den enkelte kvinne. Det meste av våre bevilgninger er imidlertid øremerket saksbehandling, og derfor er ikke det prinsipielle arbeidet vårt så omfattende som vi ønsker.

Det prinsipielle arbeidet bygger til dels på erfaringer vi får gjennom saksbehandlingen. Hva slags prinsipielt arbeid vi til enhver tid driver, avhenger dessuten av henvendelser vi får utenfra; som offentlige instanser, interesseorganisasjoner, krisesentre, enkeltpersoner samt ideer fra JURKs saksbehandlere.

Det prinsipielle arbeidet foregår i tverrgrupper. Tverrgruppene arbeider kvinnepolitisk innenfor bestemte rettsområder. I 1994 hadde vi en Bredtveitgruppe, Volds- og mishandlingsgruppe, Prinsipiell gruppe, Innvandrerkvinnegruppe og

Studieturgruppe.

Vi vil i det følgende se på det prinsipielle arbeidet som ble gjort i de forskjellige gruppene i 1994.

9.2 Bredtveit-gruppen

Bredtveit-gruppens formål er å øke de kvinnelige innsattes kunnskaper om sine juridiske rettigheter og plikter. Dette gjør vi ved å gi råd i konkrete juridiske spørsmål og ved å informere generelt om juridiske temaer som vi erfarer at fangene er opptatt av.

I begynnelsen av hvert semester har hele Bredtveit-gruppen, dvs. fire medarbeidere, et informasjonsmøte med ledelsen på Bredtveit kvinnefengsel- og sikringsanstalt (heretter kalt Bredtveit). Dette møtet gir oss anledning til å bli kjent med forholdene på Bredtveit. Gruppen får omvisning på de forskjellige avdelingene og informasjon om selve driften av fengslet. Vi sørger for at det blir hengt opp oppslag om JURKs virksomhet og om hva vi kan bistå de insatte med. Noen av oppslagene er på engelsk, da en god del av fangene er utenlandske statsborgere.

To medarbeidere fra gruppen drar opp til Bredtveit og har klientmottak annenhver uke. Fengslet stiller da et rom til vår disposisjon, hvor vi møter de innsatte. Den dagen JURK har klientmottak, blir dette annonsert over høytaler-anlegget.

Bredtveit-gruppen har i 1994 fått 51 nye klienter blant de innsatte på Bredtveit. Henvendelsene dreier seg ofte om hvilke rettigheter de innsatte har under soningen og ved løslatelsen, herunder hjelp til søknader om permisjoner og overføring til andre fengsler eller soning i behandlingstilstander. Vi får mange henvendelser fra utenlandske kvinner som ønsker å få informasjon om prøveløslatelse etter halvtids soning. Den innsatte ønsker ofte informasjon om flere av disse rettsområdene.

JURK har i 1994 sendt en søknad til Kongen i statsråd om benådning. Denne ble ikke innvilget, men klienten fikk prøveløslatelse etter fengselsloven § 36 (halv tid).

De innsatte har også spørsmål om gjenopptakelse av straffesaken. Det er forsvarsadvokatens oppgave å behandle disse spørsmålene, men JURK har informasjonsmateriale om emnet som fangene får.

Kvinnene har også spørsmål om barnerett. I motsetning til de mannlige innsatte, mangler kvinnene i stor utstrekning noen som kan ta seg av hjem og barn mens de selv soner. Kvinnenes barn blir derfor plassert i fosterhjem i kortere og lengre perioder av barnevernet. Dette fører til at kvinnelige innsatte i større grad enn mannlige har problemer vedrørende barn både under og etter soning. Mange av kvinnene har vanskeligheter med å få barna tilbake etter endt soning.

En del av de kvinnelige fangene har blitt mishandlet/voldtatt av samboer, ektefelle og andre. Ved søknader om voldsoffererstatning samarbeider Bredtveit-gruppen med

Volds- og mishandlingsgruppen i JURK.

Kvinnene har også spørsmål om forhold utenfor fengslet, så som arverett, familierett og gjeldsproblemer.

Bredtveit-gruppen hadde i høst et informasjonsmøte for de innsatte på Bredtveit. Vi informerte både om JURK generelt og om Bredtveit-gruppen spesielt. Gruppen holdt tre foredrag om ulike emner innen fengselsretten; de innsattes rettigheter i forbindelse med permisjoner/fremstilling, om sanksjoner som refs og om fangers sosiale rettigheter. Det ble en god dialog med de innsatte.

9.3 Volds- og mishandlingsgruppen

Volds- og mishandlingsgruppen har i 1994 hatt fire medarbeidere.

Gruppen driver saksbehandling på alle nivåer for kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre overgrep.

Karakteristisk for alle volds- og mishandlingssakene er at de går over lang tid, gjerne med flere saksbehandlere. Dette gjelder spesielt søknader om statlig erstatning for volds ofre og billighetserstatning.

Volds- og mishandlingsgruppen mottok i løpet av året 45 nye henvendelser. I 1994 sendte JURK en del søknader både om voldsoffer- og billighetserstatning, samt en del klager over avslag på erstatning.

Innhenting av dokumentasjon til erstatningssøknader medfører ofte vanskeligheter. Problemene er spesielt store når det gjelder overgrep som ligger langt tilbake i tid. En del krisesentre kan ikke dokumentere at kvinnen har oppholdt seg der fordi de ikke fører lister over hvem som har brukt senteret. Det samme problemet opplever vi ofte med støttesentre mot incest. Det er vanskelig å få innvilget erstatning fra staten dersom overgrepene i liten grad lar seg dokumentere.

Foruten saksbehandling har gruppen også drevet prinsipielt arbeid. Brosjyren "Seksuelt misbrukte barns rettsstilling" ble utferdiget tidlig våren 1994.

Volds- og mishandlingsgruppen har skrevet høringsuttalelser vedrørende lovforslag om DNA-analyser, om økte straffer for voldtekt og om styrking av kriminalitetsofferets stilling.

Vi har to ganger vært på RadiOrakel hvor vi har snakket om voldsoffererstatning og generelt om Volds- og mishandlingsgruppens arbeid. I tillegg har vi vært på Uranienborg og Majorstua sosialsenter og holdt et foredrag om incest, voldsoffer- og billighetserstatning.

Medlemmene av VM-gruppen var våren 1994 på ekskursjon på Oslo Krisesenter. Her fikk vi verdifull informasjon om hvor kvinner kan søke hjelp i en krisesituasjon.

Ofte dukker opplysninger om mishandling eller incest opp lenge etter at overgrepene har skjedd. Kvinnen henvender seg til JURK for å få hjelp til å løse andre problemer, og da kan det vise seg at hun har vært utsatt for seksuelle overgrep eller annen mishandling. Vi synes det er viktig å fange opp signaler om at det har skjedd overgrep.

Volds- og mishandlingsgruppen opplever at det fremdeles er pågang fra kvinner utsatt for incest og mishandling. Dette er saker som krever større oppfølging enn andre typer saker. Kvinnene trenger støtte og tett oppfølging for å komme igjennom den nødvendige prosessen det er å sende en erstatningssøknad. Vi opplever ofte at disse kvinnene kommer styrket ut av prosessen og lettere kan ta fatt på hverdagen igjen. En del av sakene inneholder lite juss og medarbeiderne føler at rollen som medmenneske ofte er like viktig som det å gi ren juridisk bistand.

9.4 Prinsipiell gruppe

Gruppens formål er å gi generell rettsinformasjon til kvinner og gjøre dem oppmerksom på deres rettslige stilling. JURK har gjennom sitt saksmateriale erfart at kvinner ofte er dårlig eller feil informert om sine juridiske rettigheter. Ved å drive med rettsorientering prøver vi å komme problemene i forkjøpet og dermed unngå dem eller begrense deres omfang.

Tverrgruppen besto i 1994 av fem medarbeidere.

Gruppen har i år holdt 12 foredrag på videregående skoler i Oslo. Dette er det s.k. "Skoleprosjektet" som tar utgangspunkt i et hefte der temaet er likestilling. Oppgavene inntatt i heftet berører likestilling bl.a. på områdene arbeidsrett, trygderett og familierett. JURK legger vekt på å belyse forskjellen mellom teori og praksis på rettsområder elevene vil komme i kontakt med.

Prinsipiell gruppe innledet vårsemesteret 1994 et samarbeidsprosjekt med nærradiostasjonen RadiOrakel. JURK har blitt intervjuet om forskjellige rettslige emner; skifteoppgjør ved separasjon og skilsmisse, ugift samliv, daglig omsorg, samværsrett og arbeidsrett.

De andre tverrgruppene har deltatt i dette samarbeidet. JURKs innslag blir sendt hver fjortende dag.

I likhet med tidligere år har JURK skrevet artikler i Kvinnejournalen. Artikkene har omhandlet fødselspermisjon, ektefellebidrag, skilt ektefelles rett til pensjon, overgangsstønad og voldsoffererstatning.

Prinsipiell gruppe har i løpet av året skrevet høringsuttalelser. Disse gjaldt endringer

i ekteskapsloven, barneloven, lov om fri rettshjelp og likestillingsloven.

Arbeidsrettsbrosjyren som ble påbegynt i 1993, ble slutført våren 1994. Brosjyren behandler generelle arbeidsrettslige problemstillinger, men spesielt kvinnerettslige forhold på arbeidsplassen.

9.5 Innvandrerkvinnegruppen

Innvandrerkvinnegruppen består av fire medarbeidere. Hovedformålet med denne gruppen er å nå ut til innvandrerkvinner med informasjon om deres juridiske rettigheter fordi vi mener denne gruppen har et særlig stort behov for den rådgivning vi kan tilby.

Vi mottar henvendelser fra kvinner som kommer fra alle deler av verden. Henvendelsene dreier seg ofte om oppholdstillatelse for kvinnen selv og eventuelle barn, og hun ønsker ofte informasjon om sin stilling etter et samlivsbrudd. Oftest er problemet at kvinnens oppholdstillatelse er knyttet til mannens, enten ved at hun er gift med en norsk statsborger eller med en utenlandsk borger som har opphold i Norge. Dersom ekteskapet oppløses eller partene flytter fra hverandre før det har gått tre år, medfører dette som oftest at kvinnen ikke lenger får opphold i Norge.

Innvandrerkvinnegruppen behandler spørsmål om internasjonal privatrett. Når forholdet har tilknytning til flere land, kan det oppstå spørsmål om hvilket lands rett som skal legges til grunn. Dette kan være av stor betydning fordi de ulike landene har forskjellige rettsregler.

I tillegg til spørsmål fra innvandrerkvinner har vi også fått en del spørsmål om oppholdstillatelse fra norske kvinner som er gift med utenlandske menn.

Enkelte av kvinnene som kontakter gruppen er i Norge fordi de studerer her. Noen av dem ønsker å bli i landet etter at de har avsluttet studiene, men opphold i studieøyemed danner som oftest ikke grunnlag for videre opphold etter at studiene er avsluttet.

Skifte av studie kan også medføre at kvinnene mister oppholdstillatelsen.

Språkproblemer medfører at medarbeiderne i Innvandrerkvinnegruppen av og til må ha tolk i sitt arbeid. Tolketjenesten i innvandreretaten gir gratis bistand.

Innvandrerkvinnegruppen har det siste halvåret hatt en merkbar økning i antall saker. I tillegg har vi i løpet av høsten hatt kontakt med MIRA-senteret, og diskutert et evt. samarbeid f.o.m. 1995.

Det er vanskelig å få kontakt med innvandrerkvinnemiljøer. Vi jobber derfor fortsatt med å nå ut med mer informasjon til målgruppen bl.a. ved å legge ut foldere og brosjyrer.

Gruppen har deltatt to ganger på RadiOrakel med temaene hvordan man kan få oppholdstillatelse i Norge og om studentopphold.

Innvandrerkvinnegruppen har skrevet høringsuttalelse vedrørende en egen klagenemnd for utlendingssaker. Det var bred enighet om at dette vil medføre en positiv endring.

Gruppen har skrevet høringsuttalelse til ekteskapsloven om spørsmålet om utlendinger må ha lovlig opphold her som vilkår for å kunne inngå ekteskap.

JURK har arbeidet med brosjyren om innvandrerkvinnens rettsstilling. Det gjenstår kun trykking.

Innvandrerkvinnegruppen har i 1994 hatt felles opplæring med Juss-Buss, noe gruppen ønsker å videreføre.

9.6 Studietur-gruppen

31.mai til 7.juni reiste 15 JURKere på studietur til Gaza, Vestbredden og Israel.

Hovedformålet med turen var å spre kunnskap om vår egen organisasjon. Vi ønsket også å skaffe oss kunnskap om kvinners rettsstilling og levevilkår i Israel og de okkuperte områdene.

At vi i år valgte Israel og de palestinske områdene som studiemål, skyldes selvfølgelig den spesielle situasjonen området befinner seg i, og den rolle Norge har, og har hatt i fredsprosessen.

JURK besøkte Women's Centre for Legal Aid and Counselling, som er en organisasjon lignende JURK. Hjelpen i den organisasjonen består i å gi juridiske råd og sakførelse, samt undervisning. Senteret henviser til advokater og hvis nødvendig betaler de saksomkostningene ved en rettsak.

JURK besøkte også Knesset, der vi møtte en aktivist for kvinners rettigheter. Vi reiste til et krisesenter hvor vi ble vist rundt, og møtte en juridisk rådgiver for Women's Lobby i Israel og en kvinnelig "barrister" i den jødiske domstolen. Vi fikk omvisning i Høyesterett i Jerusalem.

Vi var i ulike flyktningeleirer på Gaza og Vestbredden og besøkte et kvinnesenter tilknyttet disse.

JURK fikk også innblikk i ulike menneskerettighetsorganisasjoners arbeid ved å møte disse.

Utbyttet var klart stort for alle medarbeiderne. Vi fikk et innblikk i kvinners rettsstilling på områder som JURK arbeider mest med. Generelt er inntrykket at kvinnene har svakere beskyttelse i henhold til lovverket enn det norsk lovgivning

gir. I tillegg er det vanskeligere for juristene å ivareta kvinners rettigheter av andre årsaker enn lovveket. Det var f.eks. nødvendig å gå forsiktig frem når de skulle tale kvinners sak p.g.a. kvinnens tradisjonelle stilling i samfunnet.

Det er utarbeidet en egen rapport om JURKs studietur i 1994 til Israel, Vestbredden og Gaza.

9.7 Fellesseminaret

Hvert år arrangeres det et fellesseminar for alle de fire studentrettshjelpstiltakene; Jussformidlingen, Juss Hjelpa, Juss-Buss og JURK. Fellesseminaret er et verdifullt arrangement for å opprettholde kontakten mellom studentrettshjelpstiltakene. Organisasjonene bytter på å ordne faglig program, skrive rapport, søke om økonomisk støtte, føre regnskap, samt å ta seg av de praktiske gjøremål som reise og overnatting.

I 1994 hadde JURK hovedansvaret for å søke om økonomisk støtte til seminaret, som ble holdt på Kiel-fergen.

Temaene på seminaret var **fri rettshjelp og presseetikk**. Arrangementskomiteen hadde fått representanter fra Justisdepartementet til å holde innlegg vedr. fri rettshjelp, og Arne Hestenes foreleste over temaet presseetikk.

Fellesseminaret 1994 ga inspirasjon til fortsatt engasjement og rettshjelpsarbeid, og bidro til å styrke kontakten mellom tiltakene.

9.8 Nordisk Forum

JURK deltok på Nordisk Forum i Åbo 1.-6.august 1994 hvor våre representanter holdt tre foredrag.

I tillegg til egne foredrag deltok de på en rekke arrangementer, og det var et stort tilbud av interessante emner på forumet.

Blant de foredrag JURK overvar, kan nevnes emnene kriesentre i Sverige og om kvinnemishandling og hvorfor kvinnene likevel blir i disse forholdene. Det ble videre snakket om likestilling i Norden, om bondekvinnens rettigheter på gården (sameie/medeiendomsrett m.v.), om et kvinnerådgivningstiltak på Island, likelønnsproblematikken i Norden (Nordisk Ministerråds Seminar) og om kvinner og økonomi ("Bli kvinne over din egen økonomi").

JURKerne som deltok sitter igjen med et godt inntrykk av dagene i Finland, og

lignende arrangementer anbefales.

Nordisk Forum ga inspirasjon til ytterligere engasjement for kvinners rettigheter, samt faglig utbytte til bruk i saksbehandlingen

10 Gratisarbeid 1994

Periode	Reell arbeidstid	Lønnet arbeid	Gratisarbeid	Gratisarbeid %
Uke 1-2	1019	570	449	44,0
Uke 3-6	2084	1387	697	33,4
Uke 7-10	1688	1155	533	31,6
Uke 11-15	1950	1325	625	32,1
Uke 16-19	1611	1192	419	26,0
Uke 20-23	1638,5	1213,5	425	25,9
Uke 24-28	1860	1771,5	88,5	5,0
Uke 29-32	1228,5	1068,5	160	13,0
Uke 33-36	1846	1142	704	38,1
Uke 37-41	2479	1735	744	30,0
Uke 42-45	1888,5	1118	770,5	40,1
Uke 46-50	1761	1120	641	36,4
Totalt (timer)	21.053,5	14.797,5	6.256,0	29,7%

Vi ser her at medarbeidernes vilje til å arbeide en god del gratis, er av avgjørende betydning for JURKs eksistens, og ikke minst muligheten til å ta imot så mange klienter som vi har gjort i 1994.

11 Tillegg til årsrapporten 1993

Nedenfor er nevnt ytterligere fylkeskommuner og kommuner som bevilget driftsstøtte til JURK for 1993. Disse midlene kom inn på konto i løpet av 1992, og en stor del av midlene gikk med til å dekke underskuddet fra 1992. Kr.11.733,06 overført til 1993 som *driftsoverskudd fra 1992*.

Vi beklager at disse ikke kom med i årsrapporten.

Fylkeskommunene og kommunene er nevnt først etter støttens størrelse, dernest i alfabetisk rekkefølge.

Nordland Fylkeskommune	kr. 10.000,-
Vest-Agder Fylkeskommune	kr. 10.000,-
Møre og Romsdal Fylkeskommune	kr. 5.000,-
Oppland Fylkeskommune	kr. 5.000,-
Lørenskog Kommune	kr. 6.000,-
Hemnes Kommune	kr. 5.000,-
Kristiansand Kommune	kr. 5.000,-
Rana Kommune	kr. 5.000,-
Suldal Kommune	kr. 5.000,-
Sunndal Kommune	kr. 5.000,-
Nore og Uvdal Kommune	kr. 2.000,-
Drammen Kommune	kr. 1.000,-
Hjartdal Kommune	kr. 1.000,-
Vikna Kommune	kr. 1.000,-
Bokn Kommune	kr. 500,-
Harstad Kommune	kr. 500,-
Nordreisa Kommune	kr. 500,-
Totalt	Kr.67.500,-